

Nagyságrendi eltérések – avagy mi okozza valójában az élelmiszerárak emelkedését

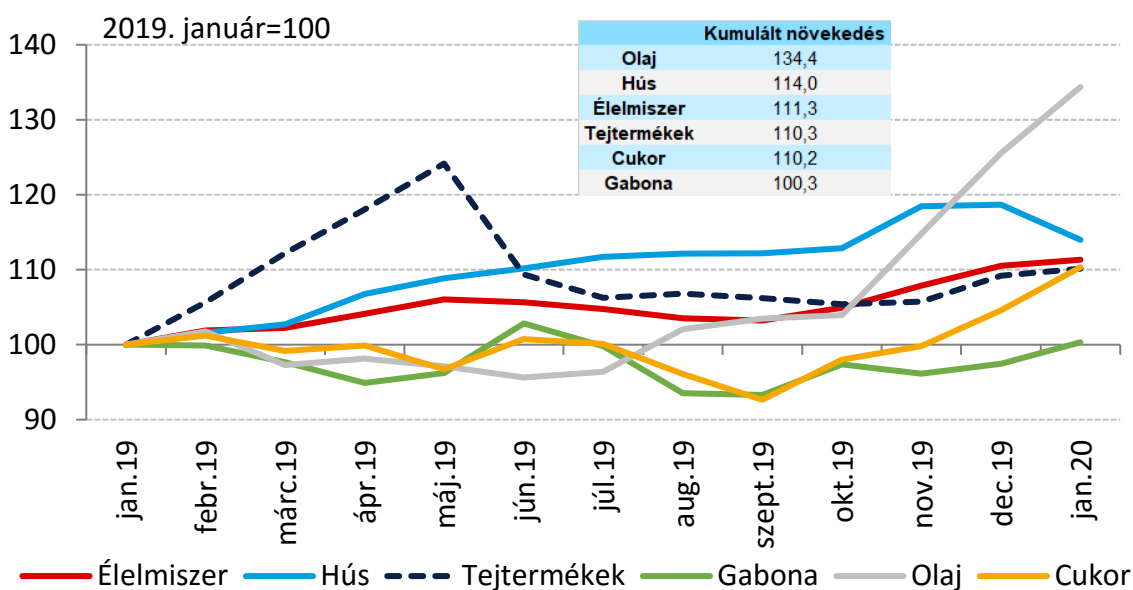
A hazai fogyasztóiár-index év elején 4,7 százalékra emelkedett. Ezzel az éves infláció a toleranciasáv 2015-ös bevezetését követően először emelkedett a sáv fölé. Az infláció megugrásával párhuzamosan a jelenséggel foglalkozó elemzések száma is megnőtt. Számos tartalmas és kiegyensúlyozott értékelés mellett időről időre alapvetően téves, hangulatkeltő elemekkel is felvértezett írással is találkozhatunk. Sajnos ez utóbbira példa az online sajtóban az elmúlt napokban megjelent „Érezni a forintgyengülést az élelmiszerárakban” című írás is. A cikk fő állításával szemben, miszerint a „húsáraktól kezdve a tejtermékekig nyögjük az árfolyamhatást”, valójában az élelmiszerárak emelkedése döntően világpiaci jelenség. A környező országokban az árfolyam mozgásoktól függetlenül egészen hasonló folyamatok figyelhetők meg. De lássuk a részleteket...

Idén januárban az infláció 4,7 százalékra emelkedett. A megugró infláció hátterében a világpiaci árhatásoknak erősen kitett üzemanyag- és élelmiszerár növekedés állt. Nem véletlen, hogy pont e két tényező adta a januári inflációs adat felét. Élelmiszereket és üzemanyagot – szemben például a tartós fogyasztási cikkekkel – nap mint nap vásárolunk, így azok áralakulása a társadalom inflációs érzékelésére is komoly hatással van. Ezért is kiemelten fontos, hogy értsük, mi áll az árváltozások hátterében.

Az infostart.hu oldalon napokban közzétett cikk első részében megfogalmazott állítása szerint az év elején a hús- és tejárak emelkedésében az árfolyamhatást érzékelhetjük. Fontos figyelembe venni, hogy a feldolgozott élelmiszerek áralakulását legerőteljesebben **az alapanyagok, a nyers élelmiszerek áringadozása befolyásolja**. Ráadásul mivel egy globalizált világban élünk, e téren már nem is csak a hazai események számítanak. Az elmúlt időszakban a világ számos olyan hatással szembesült, melyek kedvezőtlenül befolyásolták az élelmiszerek kínálatát. Gondoljunk csak az afrikai sertéspestis járványra, az ausztrál erdőtüzekre, a tej iránti kereslet emelkedésére vagy akár az újonnan megjelenő koronavírusra.

Ezen hatásokkal összhangban a tavalyi év folyamán a globális élelmiszerárak emelkedését tapasztalhattunk, ami a termékek széles körében megfigyelhető volt (1. ábra). Erre egyébként az idézett cikkben megszólaló szakértők is felhívják a figyelmet. Az **afrikai sertéspestis** jelentős károkat okozott a világ sertésállományában. Ennek következtében a vágósertés termelői ára jelentősen megemelkedett. Tavaly decemberben már több, mint 15 százalékkal volt magasabb az ára, mint egy évvel korábban az Európai Unióban. Közben a **tej** világpiaci ára is emelkedésnek indult a tavalyi évben. Ráadásul a cukor és az olajos növények áremelkedésének irányába hat, hogy manapság az élelmiszeripar mellett már más iparágak is keresletet támasztanak ezen termékek iránt. Az idén év elejéig emelkedő kőolajárak következtében az etanol előállításához is megnőtt a cukornád iránti kereslet, amivel a csökkenő cukorkínálat nem tudott lépést tartani. A biodízel szektor növekvő kereslete az olajos növények iránt a termékkör árainak emelkedését okozta.

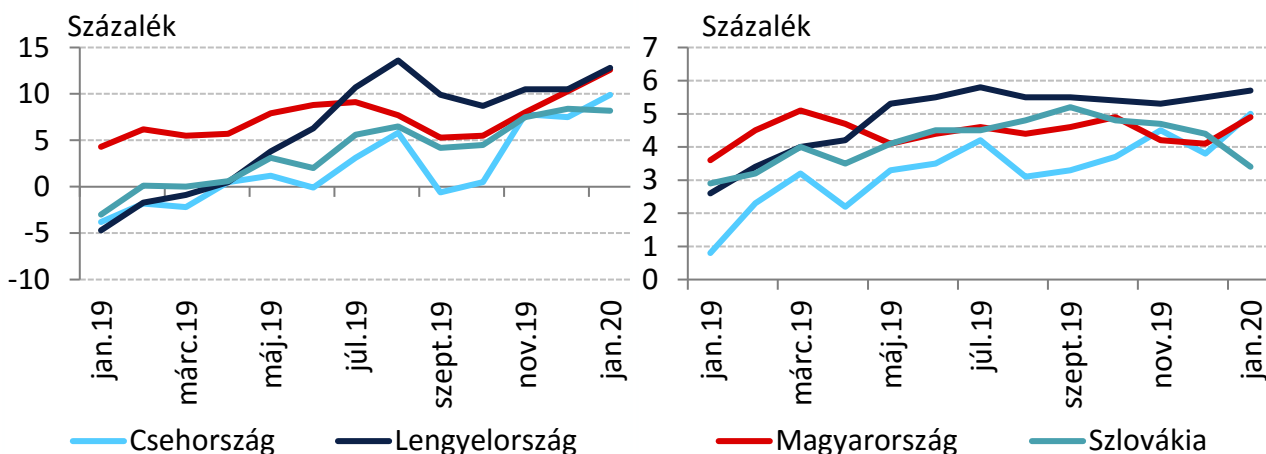
1. ábra: A globális élelmiszerárak alakulása

Forrás: FAO

Az említett hatások az árfolyam elmozdulásától függetlenül minden gazdaságot érintenek. Jól jelzi a helyzetet, hogy az elmúlt negyedévekben a régió országaiban az élelmiszerek inflációjának emelkedése figyelhető meg a feldolgozatlan és a feldolgozott élelmiszerek körében egyaránt (2. ábra). Szintén a régióban általánosan érvényesülő hatás az erős belső kereslet. A folyamatosan növekvő fogyasztás növeli a kereskedők árazási mozgásterét, akik ilyen helyzetben nagyobb arányban képesek érvényesíteni az alapanyagárak növekedését a fogyasztói termékekben.

2. ábra: A feldolgozatlan (bal panel) és feldolgozott (jobb panel) élelmiszerek inflációjának alakulása

Forrás: Eurostat

Összességében az élelmiszerek árát számos tényező befolyásolja. Mind közül legmeghatározóbb a nyers élelmiszerek globális áralakulása. A sertéspestis, a tejárak, az olajos növények és a cukor ár-emelkedése mind-mind globális jelenségek, ami a fogyasztói árakat nem csak hazánkban, de régiószerte is megemelte.

Az árfolyam alakulása természetesen minden külkereskedelmi forgalomba kerülő termék kapcsán felmerülhet. Ugyanakkor a 2008/2009-es válság óta nemzetközileg és hazánkban is megfigyelt jelenség, hogy az árfolyam-változás fogyasztói árakba történő begyűrűzése lecsökkent. Az árfolyam és az árak közötti kapcsolat jelentősen [meggyengült](#) az elmúlt évtizedben. Ezt figyelembe véve az okok között megfigyelhető nagyságrendeket alaposan áttekintve érdemes elemezni a hazai élelmiszerár-alakulást.

„Szerkesztett formában megjelent az Infostart.hu oldalon 2020. március 2-án.”